

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE REDAKCYJNE.....	5
<i>Maria Dankowska</i>	
Ochrona dóbr kultury współczesnej w dokumentach planistycznych Łodzi – definiowanie zasobu oraz zasad ochrony	7
<i>Protection of contemporary cultural goods in Lodz planning documents - defining the resource and rules of protection</i>	
<i>Jolanta Banaś-Maciaszczyk, Rafał Pióro</i>	
Problematyka konserwatorska i założenia ochrony obiektów dawnego KL Auschwitz– Birkenau	19
<i>Conservation issues and assumptions for the protection of objects of the former KL Auschwitz-Birkenau</i>	
<i>Wojciech Kowalski</i>	
Prawno-autorska ochrona dziedzictwa kulturowego XX wieku	29
<i>Copyright protection of the 20th century cultural goods</i>	
<i>Małgorzata Rozbicka</i>	
Dziedzictwo architektury powojennej Polski jako zapis przemian politycznych, społecznych i ekonomicznych	45
<i>The legacy of post-war architecture in Poland as a record of political, social and economic changes</i>	
<i>Helena Jadwiszczok-Molencka, Jacek Molencki</i>	
Ochrona dóbr kultury 2 poł. XX w. na Śląsku. Urbanistyka, architektura, rzeźba, mural	69
<i>Protection of cultural goods in the 2nd half of the XXth century in Silesia. Urban design, architecture, sculpture, mural</i>	
<i>Marek Świdrak</i>	
Jak młody może być zabytek?	
Przesłanki normatywne stwierdzania „dawności” zabytków nieruchomości	87
<i>How young can a monument be? The normative premises of stating the ‚validity’ of immovable monuments</i>	

Anna Łopuska

Autentyzm versus udostępnienie.

Granice kompromisów w konserwacji byłego obozu Auschwitz-Birkenau 95

Authenticity versus sharing. Boundries of compromises in the preservation of the former Auschwitz -Birkenau camp

Jakub Lewicki

Ocena wartości zabytków epoki modernizmu z 1 poł. XX wieku.

Propozycja metody klasyfikacji 107

Evaluation of the value of modernism monuments from the 1st half of the XXth century.

Proposals of the classification moethod

Grażyna Stojak

Modernizm jako szczególnie ważne polskie dziedzictwo XX wieku. Kryteria wyboru i ochrony zasobów modernistycznych na przykładzie architektury Stalowej Woli..... 125

Modernism as a particularly important Polish 20th century heritage. Criteria for selection and protection of modernist resources on the example of Stalowa Wola architecture

Małgorzata Korpała

Poszukiwanie kryteriów oceny nowoczesnych malowideł ściennych

w zabytkowych kościołach w Polsce 133

Searching for criteria for the evaluation of modern wall paintings in historic churches in Poland

Jacek Dąbrowski

Dziedzictwo przemysłu – dziedzictwo niechciane – dziedzictwo nieznanne 147

Industrial heritage - unwanted heritage - unknown heritage

Waldemar J. Affelt

Dziedzictwo nowoczesności w Japonii – kategorie wartościowania i przykłady obiektów .. 161

Legacy of modernity in Japan - categories of valuation and examples

Maciej Czarnecki

Zabytki modernizmu jako zdefiniowany zasób dziedzictwa architektonicznego

w kontekście ochrony konserwatorskiej obiektów powojennych 179

Monuments of modernism as defined resource of architectural heritage in the context of post-war facilities protection

NOTKI BIOGRAFICZNE 187

WPROWADZENIE REDAKCYJNE

Każdego roku Polski Komitet Narodowy ICOMOS z okazji Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków organizuje debaty dotyczące problemów ważnych i aktualnych dla ochrony dziedzictwa i środowiska konserwatorskiego. W tym roku nie było wątpliwości, że trzeba podjąć temat Światowego Dziedzictwa UNESCO. W 2016 roku przypadła bowiem 40 rocznica ratyfikowania przez Polskę Konwencji UNESCO o ochronie światowego dziedzictwa natury i kultury, a w lipcu 2017 roku Polska po raz pierwszy był gospodarzem sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO. Te ważne wydarzenia były dla środowiska konserwatorskiego okazją do podsumowania dokonań oraz dyskusji o przyszłości ruchu Światowego Dziedzictwa w Polsce.

Dyskusja na temat Światowego Dziedzictwa powinna ocenić dorobek i doświadczenia związane ze wdrażaniem konwencji w Polsce, sformułować aktualne problemy i przedstawić wizję przyszłości. W szczególności warto z perspektywy 40 lat podsumować skutki wpisania najcenniejszych polskich zabytków na listę Światowego Dziedzictwa, ocenić czy wpłynęło to na krajowy system ochrony zabytków oraz zaplanować politykę w tym zakresie na przyszłość.

Debata o Światowym Dziedzictwie w polskich realiach powinna objąć również Pomniki Historii. Zasady wybierania tej niewielkiej grupy najcenniejszych dóbr są bowiem bezpośrednio wzorowane na metodach przyjętych dla Światowego Dziedzictwa. Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami to właśnie spośród tych zabytków powinny być wybierane nominacje na Listę UNESCO. Dlatego standard ochrony tej grupy dóbr powinien być najwyższy, podobnie jak w przypadku dóbr Światowego Dziedzictwa. I również dlatego debata o problemach Światowego Dziedzictwa powinna obejmować Pomniki Historii. Łączne postrzeganie tych dwóch grup dziedzictwa jest zresztą jednym z postulatów, który został potwierdzony w trakcie debat.

ICOMOS będący oficjalną organizacją doradczą Komitetu Światowego Dziedzictwa w zakresie dóbr kultury jest w pełni uprawniony do zorganizowania ogólnopolskiej dyskusji na ten temat. Nie oznacza to oczywiście, że do zabrania głosu zaproszono jedynie stronę konserwatorską. Aby uzyskać rzeczywisty przegląd problemów do przedstawienia opinii zaproszono wszystkie środowiska związane ze Światowym Dziedzictwem, przede wszystkim jednak zarządców bezpośrednio odpowiedzialnych za ochronę i utrzymanie dóbr wpisanych na Listę UNESCO.

Aby ukierunkować prezentację problemów związanych ze Światowym Dziedzictwem autorzy artykułów zostali poproszeni o podjęcie jednego z trzech zagadnień.

Pierwszy zaproponowany temat dotyczył przyjęcia konwencji w Polsce i jej konsekwencji organizacyjnych, systemowych, strategicznych. W ramach tego tematu mieści się całościowe spojrzenie na historię i dorobek konwencji postrzegany z polskiej perspektywy.

Drugą grupę tematyczną miały stanowić artykuły prezentujące doświadczenia w zarządzaniu poszczególnymi dobrami, które zostały wpisane w Polsce na Listę UNESCO. Duża różnorodność typologiczna tych dóbr stwarza odmienne problemy w ich ochronie i zarządzaniu, co warte jest przedstawienia.

Trzeci blok tematyczny miały stanowić artykuły dotyczące przyszłości ruchu Światowego Dziedzictwa w Polsce. Artykuły miały określić potencjał, potrzeby i możliwości Światowego Dziedzictwa, szczególnie w relacji do krajowego systemu ochrony zabytków.

W założeniu te trzy bloki zagadnień miały stworzyć całościowy obraz. Wszyscy autorzy zostali też poproszeni o sformułowanie wniosków, które miały podsumować dorobek Konwencji i ruchu Światowego Dziedzictwa w Polsce i sformułować wizję na przyszłość.

Oczywistą inspiracją dla całościowego spojrzenia na Światowe Dziedzictwo UNESCO była bliskość lipcowej sesji Komitetu, która odbyła się w Krakowie. Z jednej strony była to bowiem niepowtarzalna okazja dla wielu polskich konserwatorów i zarządców by bezpośrednio obserwować przebieg obrad Komitetu Światowego Dziedzictwa, posłuchać dyskusji delegatów i zobaczyć jak zapadają decyzje. Była to również możliwość wysłuchania głosów na temat problemów – m.in. rozwoju ilościowego Listy, zapewnienia właściwej ochrony dóbr już wpisanych czy narastającego upolitycznienia decyzji Komitetu. Ta perspektywa niewątpliwie również poszerzyła nasze spojrzenie na Światowe Dziedzictwo.

Z drugiej strony sukces jaki odniosła Polska w organizacji sesji sprawił, że nasze doświadczenia i opinie mogą być bardziej interesujące dla międzynarodowej społeczności – głos z Polski po sesji w Krakowie w sprawach Listy UNESCO będzie bez wątpienia uznany za uprawniony. Dlatego też publikacja ta ukazuje się również w języku angielskim.

Na koniec warto podkreślić, że prezentowana publikacja jest pierwszym całościowym przeglądem problemów związanym z funkcjonowaniem Światowego Dziedzictwa w Polsce. W minionych dekadach ukazało się wiele publikacji w różny sposób związanych ze Światowym Dziedzictwem, ale były to przede wszystkim materiały prezentujące poszczególne dobra wpisane na Listę. Tylko nieliczne publikacje podejmowały problemy związane ze specyfiką formuły jaką jest Światowe Dziedzictwo, i to raczej w kontekście wybranych problemów. Dlatego uzasadnione jest szerokie spojrzenie, które ma przedstawić wszystkie grupy problemów. Mamy nadzieję, że publikacja „40 lat Światowego Dziedzictwa UNESCO w Polsce – dokonania i perspektywy” chociaż w części założenia te spełnia.

Bogusław Szmygin